

DE IMPACT VAN DE CORONAPANDEMIE OP DE OVERGANG VAN HET ONDERWIJS NAAR DE ARBEIDSMARKT

ACHTERGRONDDOCUMENT BIJ MONITOR 2

seo • economisch onderzoek

VERWEY Instituut
JONKER

AUTEURS

JELLE ZWETSLOOT, BAS TER WEEL, HENRI BUSSINK

MET SUBSIDIE VAN

AMSTERDAM, JUNI 2021

SEO-notitie nr. 2021-49

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2021 SEO Amsterdam. Alles rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB Amsterdam

+31 20 525 1630
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl

Inleiding

Dit achtergronddocument is onderdeel van de tweede monitor waarin de impact van de coronapandemie op de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt kwantitatief in beeld is gebracht.¹ De monitor bestaat verder uit een infographic waarin de belangrijkste resultaten worden samengevat.

De tweede monitor richt zich zowel op jongeren die vlak voorafgaand aan de eerste lockdown van maart 2020 de arbeidsmarkt opkwamen (cohort 2018-2019, ook onderdeel van monitor 1) als op jongeren die in de zomer van 2020 zijn uitgestroomd uit het onderwijs (cohort 2019-2020). Naast de baankansen geeft de tweede monitor ook een beeld van de invloed van de coronapandemie op de mate waarin jongeren uitstromen uit het onderwijs.

De twee monitors zijn onderdeel van een vierluik van monitors en op hun beurt onderdeel van een onderzoek naar de impact van de coronapandemie op de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt.² Het onderzoek wordt uitgevoerd door SEO Economisch Onderzoek en het Verwey-Jonker Instituut met subsidie van ZonMw. Het onderzoek brengt door middel van deze periodieke monitors in beeld welke groepen jongeren het hardst worden getroffen door de gevolgen van en de maatregelen die zijn genomen tijdens de coronapandemie. Naast het kwantitatieve beeld achterhalen we via gesprekken met jongeren waar ze tegenaan lopen en welke interventies hun arbeidsmarktkansen kunnen vergroten.

Leeswijzer

Eerst volgen de opzet en de afbakening van de data-analyse waarmee de gevolgen van de (eerste golf van de) coronapandemie kwantitatief in beeld zijn gebracht. Daarna volgen de resultaten.

Opzet data-analyse

De analyses in dit onderzoek zijn verricht op administratieve Microdata van het CBS (zie Bijlage A voor een toelichting op de gebruikte data). De onderzoekspopulatie betreft alle jongeren tussen de 16 en 30 jaar die in een bepaald jaar staan ingeschreven in het bekostigd onderwijs en al dan niet het bekostigd onderwijs hebben verlaten. Uitstromers uit het onderwijs zijn jongeren die op 1 oktober van een studiejaar staan ingeschreven aan een voltijdsopleiding in het bekostigd onderwijs en op 1 oktober het jaar daaropvolgend (uitstroomjaar) niet meer staan ingeschreven in het bekostigd onderwijs.³

Het onderzoek analyseert zowel de impact van de coronapandemie op de baankansen van jongeren die de arbeidsmarkt zijn opgegaan (cohort 2018-2019 en cohort 2019-2020) als de impact van de pandemie op de mate waarin jongeren langer in het onderwijs blijven en/of vaker

¹ Zie <https://www.seo.nl/publicaties/de-impact-van-de-coronapandemie-op-de-overgang-onderwijs-arbeidsmarkt/> voor de resultaten van de eerste monitor

² Zie <https://www.zonmw.nl/nl/over-zonmw/coronavirus/onderzoek-naar-corona-en-covid-19/effect-coronavirus-covid-19-op-maatschappij/veerkracht-van-de-samenleving/>

³ Jongeren die op 1 oktober van het uitstroomjaar Nederland hebben verlaten, jongeren die na het behalen van hun havo- of vwo-diploma niet direct doorstromen naar een vervolgopleiding en internationale studenten in het hoger onderwijs vallen buiten de onderzoekspopulatie (zie Bijlage A voor een toelichting).

terugkeren in het onderwijs. Tabel 1 geeft inzicht in de verdeling van opleidingsniveaus binnen uitstromers uit het onderwijs in 2019-2020.

Tabel 1 Uitstromers in 2019-2020 naar hoogst behaalde opleidingsniveau

Opleidingsniveau	Aantal uitstromers in 2019-2020
wo master	26.799
wo bachelor	7.850
hbo	46.653
mbo-bbl niveau 3/4	18.548
mbo-bbl niveau 2	6.776
mbo-bol niveau 4	38.057
mbo-bol niveau 3	12.661
mbo-bol niveau 2	12.130
uitvallers hoger onderwijs zonder diploma	15.204
Uitstromers mbo zonder startkwalificatie	24.237
Uitstromers vo/vavo zonder startkwalificatie	5.241
Uitstromers praktijkonderwijs	2.215
Uitstromers voortgezet speciaal onderwijs	4.668

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Baankansen

De baankans is gedefinieerd als het hebben van een baan als werknemer voor minimaal drie dagen per week. Indien iemand tegelijkertijd meerdere banen heeft is het aantal werkdagen bij elkaar opgeteld om te bepalen of iemand voor minstens drie dagen per week werk heeft. De baankansen zijn per maand berekend voor alle jongeren die het onderwijs hebben verlaten en in de betreffende maand in Nederland wonen.

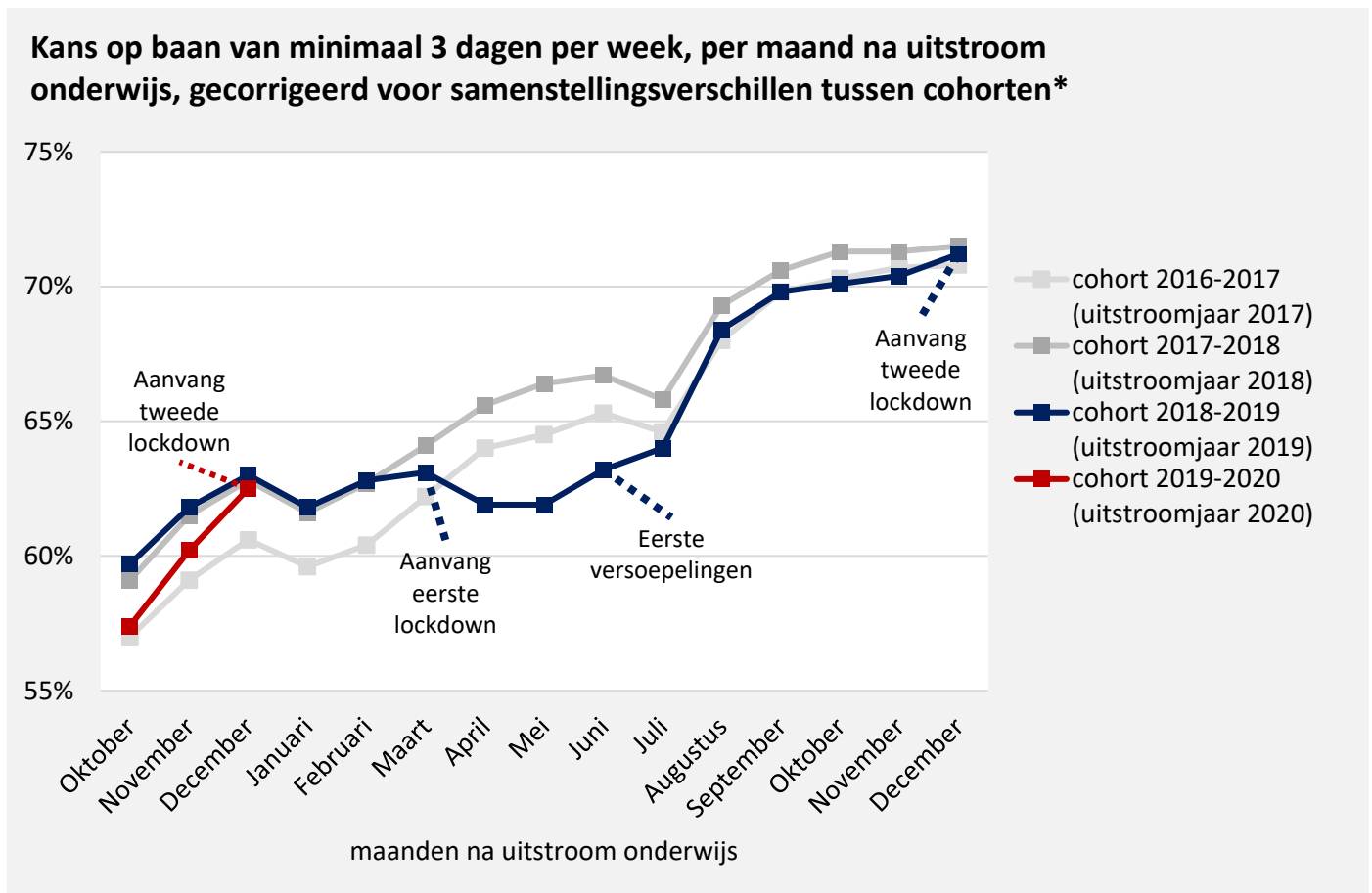
Om de impact van de pandemie te meten vergelijkt dit onderzoek de baankansen van afgestudeerden en schoolverlaters tijdens de pandemie met de baankansen van (eerdere cohorten) afgestudeerden en schoolverlaters voorafgaand aan de pandemie. Voor een goede vergelijkbaarheid zijn de baankansen gecorrigeerd voor samenstellingsverschillen tussen cohorten (zie bijlage A voor een toelichting). Bij de uitsplitsing van baankansen naar groepen *binnen* opleidingsniveaus, bijvoorbeeld naar mbo-opleidingsrichting, is rekening gehouden met overige kenmerken van uitstromers uit het onderwijs die verschillen in baankansen tussen groepen kunnen veroorzaken.

Baankansen

Na een dip tijdens de eerste lockdown zijn de gemiddelde baankansen van jongeren die na afloop van het studiejaar 2018-2019 de arbeidsmarkt opkwamen hersteld tot op het niveau van voor de coronapandemie (blauwe lijn in Figuur 1). De gemiddelde baankansen van jongeren uit het studiejaar 2018-2019 zijn aan het begin van de tweede lockdown in december 2020 (15 maanden na uitstroom) namelijk even hoog als de baankansen van jongeren uit studiejaar 2017-

2018 in december 2019, ongeveer 71,5 procent. Ook de jongeren uit cohort 2019-2020 die in de zomer van 2020 middenin de pandemie het onderwijs hebben verlaten vinden in het algemeen niet minder vaak werk tijdens het begin van de tweede lockdown in december 2020 (rode lijn in Figuur 1). Net als de voorgaande twee cohorten heeft afgerond gemiddeld 63 procent van hen een baan voor minimaal drie dagen per week drie maanden na uitstroom uit het onderwijs.

Figuur 1 De gemiddelde baankansen van jongeren die vlak voor of tijdens de coronapandemie de arbeidsmarkt opkwamen zijn na een dip hersteld tot op het niveau van voor de pandemie

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

* De baankansen zijn gecorrigeerd voor samenstellingsverschillen tussen cohorten. Jongeren die in eerste instantie zijn uitgestroomd uit het onderwijs en een jaar later terugkeren in het onderwijs zijn vanaf augustus een jaar na uitstroom niet meer meegenomen in de berekening van de baankans.

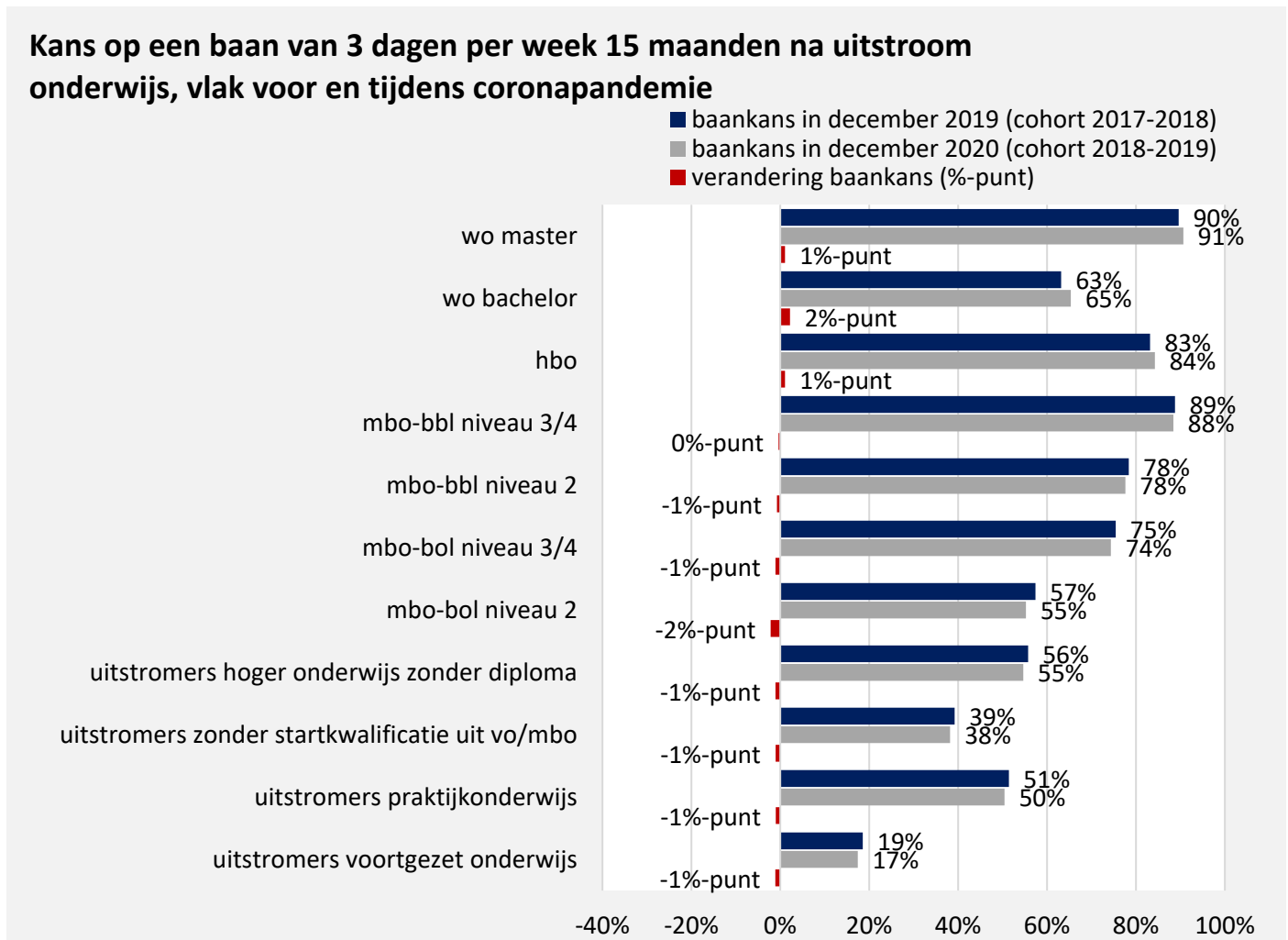
Op basis van deze cijfers lijkt de impact van de coronapandemie op de baankansen van startende jongeren slechts van tijdelijke aard, met twee belangrijke kanttekeningen. Ten eerste zijn de gemiddelde baankansen weliswaar hersteld tot op het niveau van voor de pandemie, maar dat geldt niet voor groepen jongeren die ook voorafgaand aan de coronapandemie al een lage baankans hadden. Hun kansen zijn verder afgenomen. Ten tweede hebben de baankansen alleen betrekking op jongeren die zich op de arbeidsmarkt begeven, terwijl de pandemie er juist voor heeft gezorgd dat sommige jongeren hun arbeidsmarktintrede uitstellen. Hierdoor is de baankans vertekend.

Verschillen in baankansen tussen opleidingsniveaus

Hoewel de gemiddelde baankansen tijdens de aanvang van de tweede lockdown (in december 2020) op het niveau liggen van voor de coronapandemie, is de ongelijkheid in baankansen tussen opleidingsniveaus toegenomen (zie Figuur 2 en Figuur 3). Figuur 2 laat een vergelijking van baankansen zien van de cohorten 2017-2018 en 2018-2019 15 maanden na uitstroom uit het onderwijs. Figuur 3 geeft de vergelijking drie maanden na uitstroom uit het onderwijs voor de cohorten 2018-2019 en 2019-2020.

Zowel voor het cohort 2018-2019 als 2019-2020 geldt dat de al relatief goede baankansen van wo-opgeleiden (master) en hbo-opgeleiden verder zijn gestegen, terwijl de relatief lage baankansen voor mbo-bol-opgeleiden, uitstromers uit het hoger onderwijs zonder diploma en uitstromers zonder startkwalificatie zijn gedaald. Voor mbo-bbl-opgeleiden is het beeld diffuus, maar ook zij lijken eerder slechter dan beter af te zijn als gevolg van de coronapandemie als het gaat om de kans op een baan van minimaal drie dagen per week.

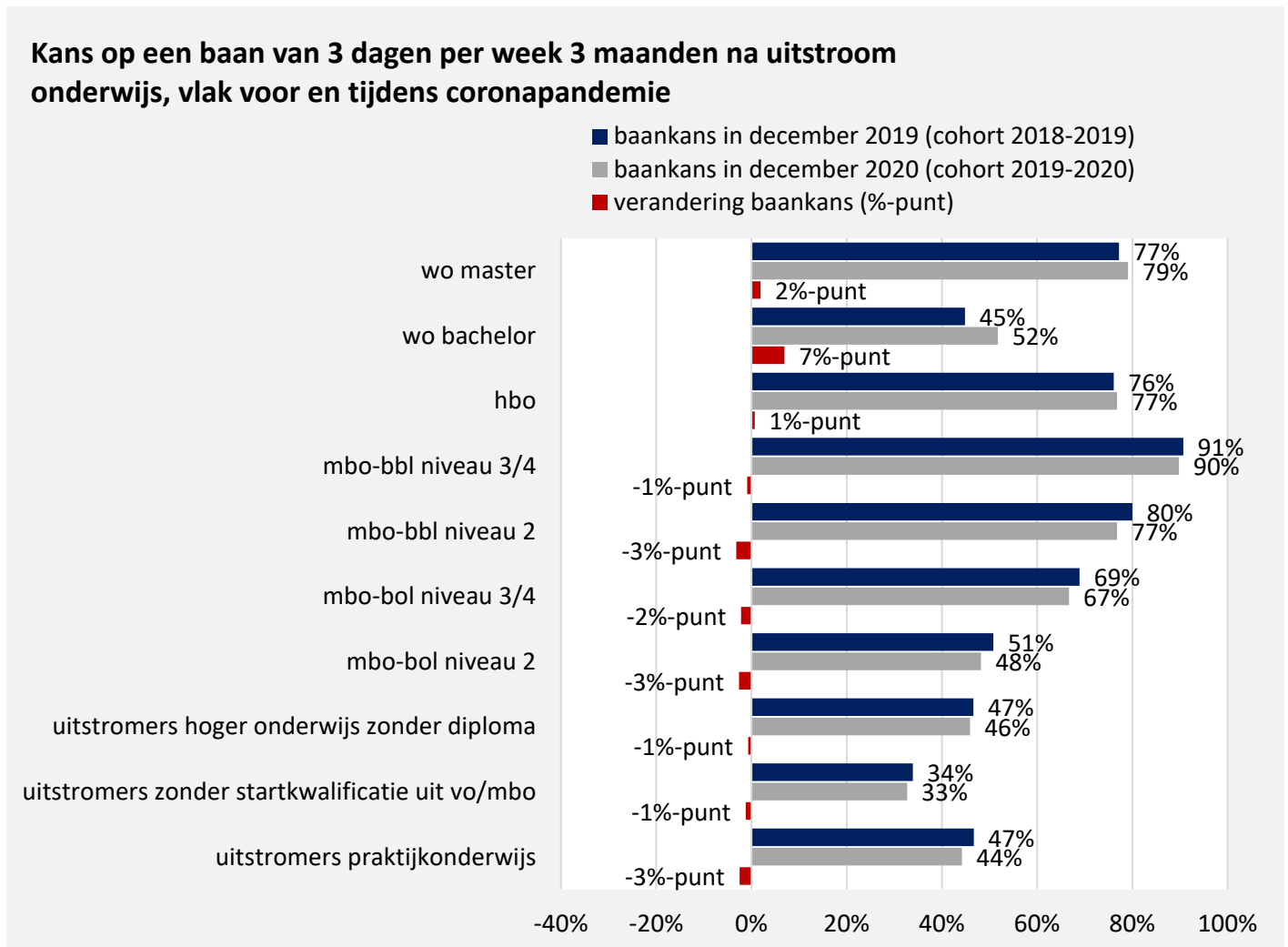
Figuur 2 Baankansen van hoogopgeleiden nemen toe tijdens de coronapandemie

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

* De baankansen zijn gecorrigeerd voor samenstellingsverschillen tussen cohorten. Jongeren die binnen een jaar na uitstroom terugkeren in het onderwijs zijn niet meegenomen in de berekening van de baankans 15 maanden na uitstroom uit het onderwijs.

Figuur 3 Mbo-bol- en bbl-jongeren die in de zomer van 2020 de arbeidsmarkt op zijn gekomen lijken het meest last te hebben van de coronapandemie bij het vinden van een baan van minimaal drie dagen per week

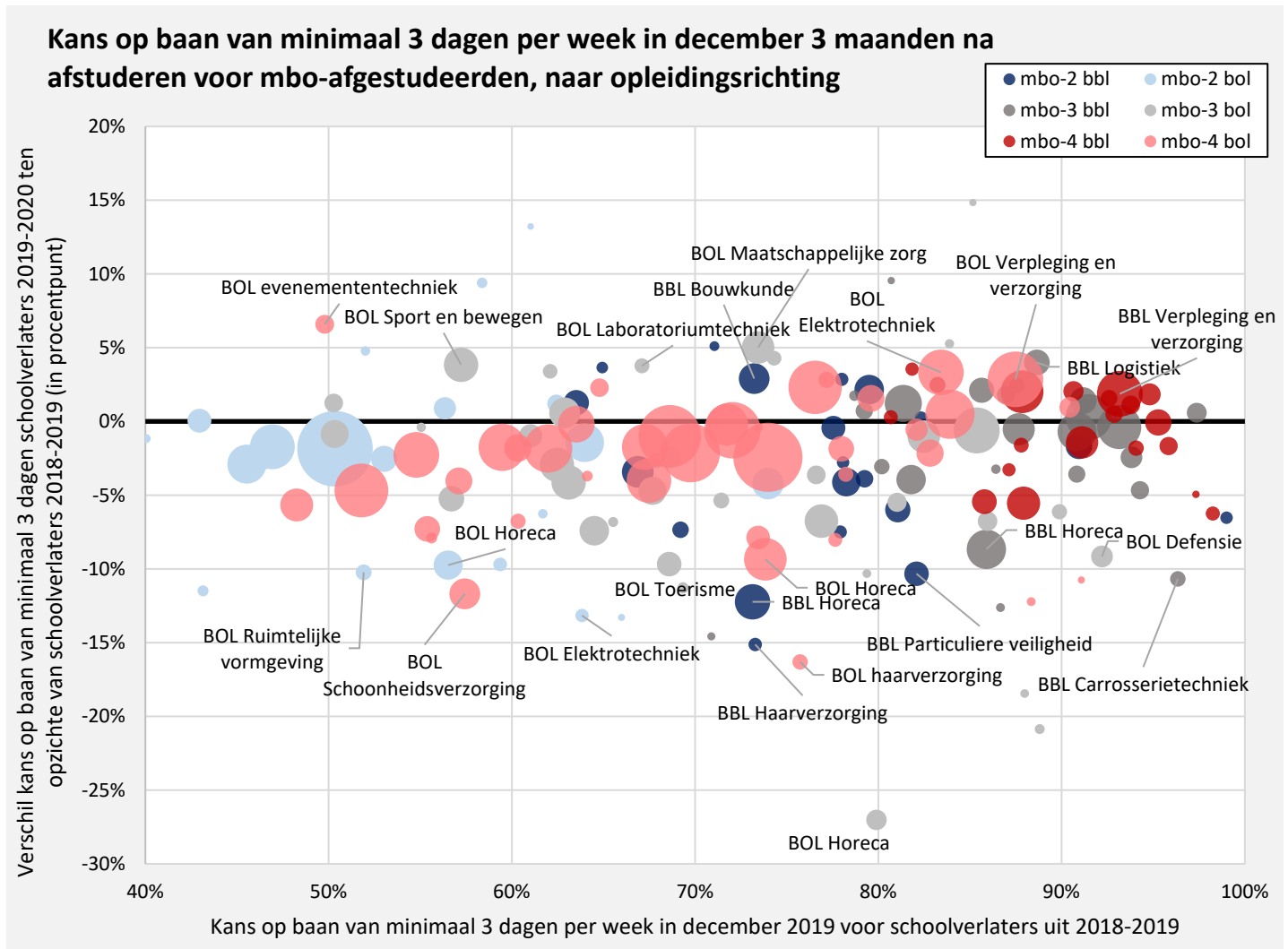
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)
 * De baankansen zijn gecorrigeerd voor samenstellingsverschillen tussen cohorten.

Verschillen in baankansen binnen opleidingsniveaus (cohort 2019-2020)

Opleidingsrichting

Gelet op de impact van de coronapandemie op de baankansen per mbo-opleidingsrichting bij aanvang van de tweede lockdown (in december 2020) vallen twee zaken op (Figuur 4). Ten eerste lijkt het erop dat opleidingen die ook voorafgaand aan de pandemie al relatief lage baankansen boden over het algemeen harder worden getroffen: afgestudeerden van opleidingen aan de linkerkant van de figuur zien hun baankansen in het algemeen dalen, afgestudeerden van opleidingen aan de rechterkant van de figuur zien hun baankansen vaak zelfs stijgen. Dit verband is met name aanwezig binnen mbo-bol niveau 4-opleidingen, bij de andere opleidingsniveaus en leerwegen is dit verband minder aanwezig.

Figuur 4 Baankansen van mbo'ers met een horecaopleiding zijn in december 2020 fors lager dan een jaar daarvoor

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

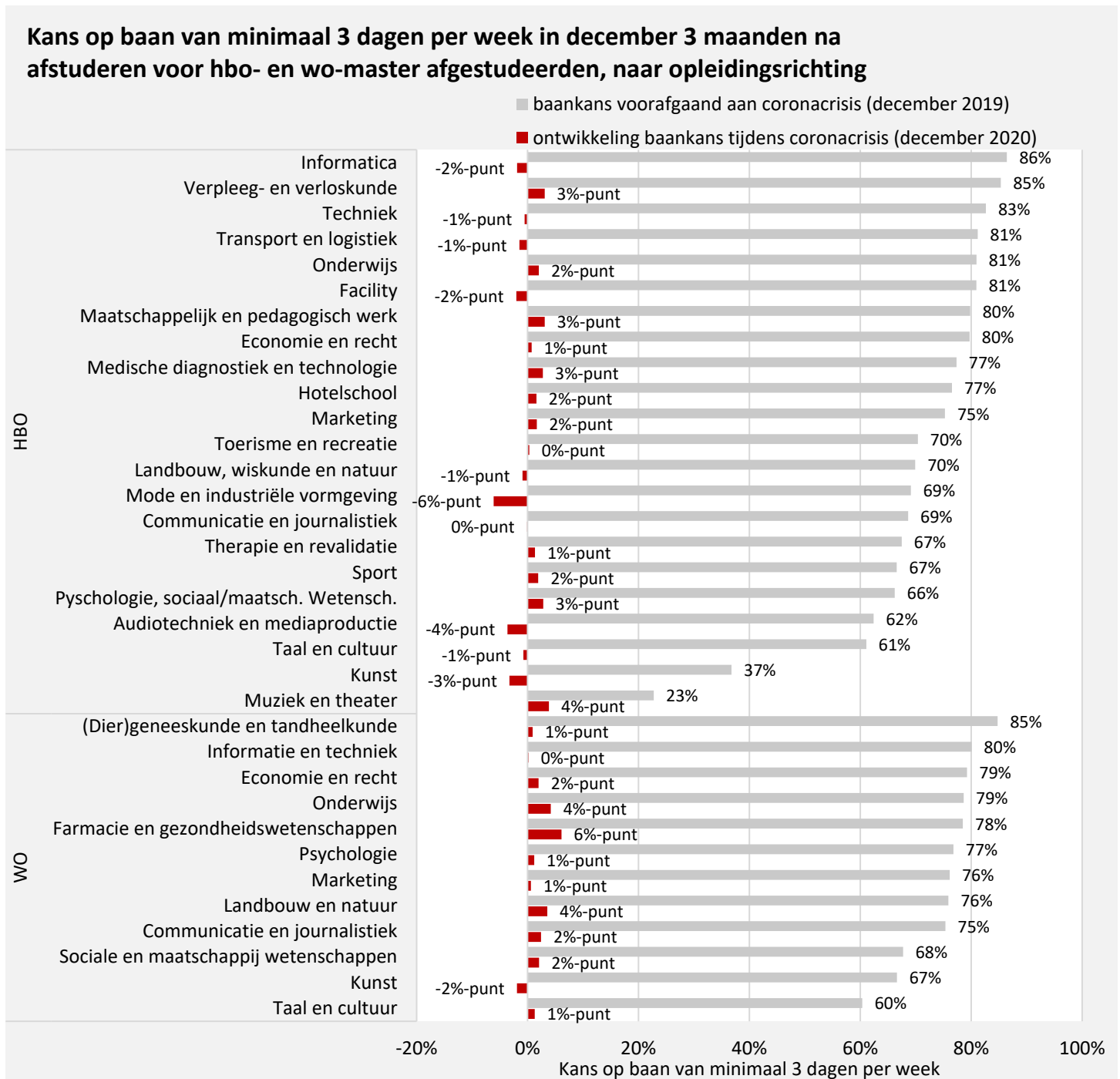
* De bolgrootte weerspiegelt het aantal afgestudeerden van de opleiding uit studiejaar 2019-2020. De baankansen zijn gecorrigeerd voor overige kenmerken van uitstromers uit het onderwijs die verschillen in baankansen tussen opleidingsrichtingen kunnen veroorzaken.

Ten tweede wordt een aantal opleidingen in coronagevoelige sectoren relatief hard geraakt, met een daling van baankansen van vaak meer dan 10%-punt. Met name afgestudeerden van zowel de relatief grote bol- als bbl-opleidingen horeca (op alle drie de mbo-niveaus) hebben tijdens de tweede lockdown veel minder vaak een baan van minimaal drie dagen per week. Dat is niet verrassend, aangezien de 'natte' horeca in december 2020 volledig dicht was. Het ligt in de verwachting dat kans op een baan van deze groep afgestudeerden bij het opengaan van de horeca toeneemt. Ook afgestudeerden haarverzorging (bol-3 en -4), toerisme (bol-3) en schoonheidsverzorging (bol-4) zagen hun baankansen relatief hard dalen.

Afgestudeerden van de (grote) mbo-4 bol- en bbl-opleiding tot verpleegkundige zien hun al relatief goede baankansen nog verder stijgen (rechts bovenin Figuur 4). Ook dit hangt mogelijk samen met de coronapandemie, omdat de vraag naar personeel in de zorg tijdens de coronapandemie is gestegen. In het algemeen zijn het vaak zorg- en technische opleidingen waarbij de

baankansen zijn gestegen, al is het aantal mbo-opleidingen waarbij de baankans meer dan een paar procentpunt toeneemt beperkt.

Figuur 5 Baankansen van hbo-afgestudeerden van opleidingen in mode en industriële vormgeving dalen het hardst

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

* De baankansen zijn gecorrigeerd voor overige persoons- en studiekekenmerken van uitstromers uit het onderwijs die verschillen in baankansen tussen opleidingsrichtingen kunnen veroorzaken. De bolgrootte weerspiegelt het aantal afgestudeerden van de opleiding uit studiejaar 2019-2020.

Ten opzichte van het mbo zijn de veranderingen in baankansen voor hbo- en wo-master-afgestudeerden relatief klein (Figuur 5). Wel is de ontwikkeling in baankansen gemiddeld positiever bij afgestudeerden van opleidingen die ook al voorafgaand aan de coronapandemie goede baankansen boden. Gemiddeld komen afgestudeerden van kunst, cultuur, vormgeving- en mediaopleidingen die opgeleid worden voor een baan in de creatieve sector er het slechtst vanaf. Hbo-afgestudeerden van opleidingen binnen mode en industriële vormgeving zagen hun baankansen het hardst dalen, wo-afgestudeerden van opleidingen in farmacie en gezondheidswetenschappen kenden de gunstige ontwikkeling van de baankans.

Herkomst en geslacht

Tabel 2 Verdeling uitstromers uit het onderwijs naar opleidingsniveau, geslacht en herkomst

Opleidingsniveau en geslacht	Aantal jongeren (cohort 2019-2020)	Aandeel van herkomstgroep binnen opleidingsniveau		
		Nederland	Niet-westers	Westers
Man				
WO master	12.065	84%	9%	7%
HBO	20.634	84%	11%	5%
MBO BBL niveau 3/4	11.043	88%	8%	4%
MBO BBL niveau 2	5.156	83%	12%	5%
MBO BOL niveau 3/4	23.290	77%	17%	6%
MBO BOL niveau 2	6.524	59%	35%	6%
Uitvallers ho zonder diploma	9.759	78%	14%	8%
Uitstromers zonder startkwalificatie uit vo/mbo	19.330	56%	37%	8%
Uitstromers praktijkonderwijs	1.452	69%	22%	9%
Uitstromers voortgezet speciaal onderwijs	3.133	73%	20%	7%
Vrouw				
WO master	14.734	82%	10%	7%
HBO	26.019	82%	13%	6%
MBO BBL niveau 3/4	7.505	88%	8%	4%
MBO BBL niveau 2	1.620	82%	13%	5%
MBO BOL niveau 3/4	27.428	76%	19%	6%
MBO BOL niveau 2	5.606	59%	34%	7%
Uitvallers ho zonder diploma	5.445	78%	15%	8%
Uitstromers zonder startkwalificatie uit vo/mbo	10.148	61%	30%	9%
Uitstromers praktijkonderwijs	763	69%	21%	9%
Uitstromers voortgezet speciaal onderwijs	1.535	74%	18%	8%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Jongeren met een (niet-westerse) migratieachtergrond komen ten opzichte van jongeren met een Nederlandse achtergrond relatief vaak de arbeidsmarkt op zonder startkwalificatie of met maximaal een mbo-bol-opleiding (zie Tabel 2). Daardoor worden jongeren met een niet-

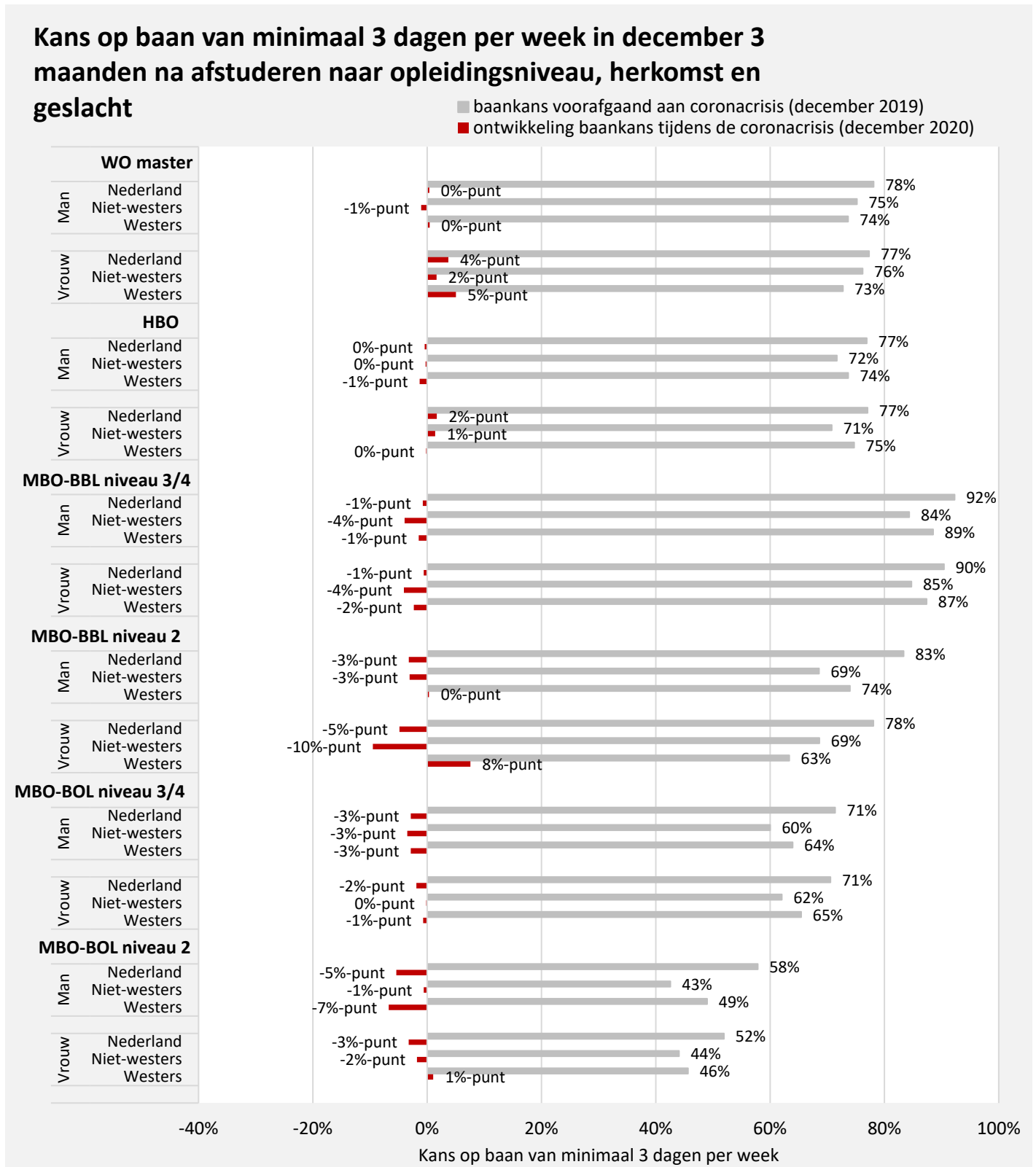
westerse migratieachtergrond relatief hard getroffen door de coronapandemie, aangezien de baankansen van jongeren met maximaal een mbo-opleiding dalen, terwijl de baankansen van jongeren met een hbo- of wo-diploma stijgen. Dit geldt meer voor mannen dan voor vrouwen, aangezien vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond vaker hoogopgeleid zijn.

Ook binnen opleidingsniveaus bestaan er verschillen in baankansen tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond: zowel bij mannen als vrouwen en binnen alle opleidingsniveaus zijn de baankansen van jongeren met een (niet-westerse) migratieachtergrond lager dan de baankansen van jongeren met een Nederlandse achtergrond (Figuur 6, grijze balk). Dit verschil in baankansen, dat resteert na correctie voor verschillen in de gevolgde opleiding en overige persoonskenmerken, wordt ook wel het 'onverklaarde verschil' genoemd (o.a. ROA, 2016). Verschillen in zoekgedrag, voorkeuren en arbeidsmarktdiscriminatie kunnen hieraan ten grondslag liggen (o.a. Van den Berg et al., 2020).

Binnen het wo zijn de verschillen in baankansen zowel voorafgaand (grijze balk) als tijdens de coronapandemie in december 2020 (rode balk) tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond relatief klein. In het hbo zijn de verschillen in baankansen tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond groter dan in het wo, maar daar heeft de coronapandemie weinig aan veranderd. Wel valt op dat vrouwen met een wo- of hbo-opleiding, ongeacht de migratieachtergrond, hun baankansen hebben zien stijgen, terwijl de baankansen van mannen stabiel zijn gebleven. Daardoor hebben hoogopgeleide vrouwen met een wo-opleiding vaker een baan van minimaal drie dagen per week dan mannen.

Binnen het mbo zijn de verschillen in baankansen tussen jongeren met en zonder (niet-westerse) migratieachtergrond voorafgaand aan de coronapandemie groter dan in het hoger onderwijs, met name bij mbo niveau-2-bol- en bbl-afgestudeerden. Tijdens de coronapandemie zijn de baankansen van bbl-jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond relatief sterk gedaald, waardoor de achterstand in baankansen ten opzichte van bbl-jongeren met een Nederlandse achtergrond is toegenomen. Bij bol-jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond lijkt dat niet het geval, daar neemt het verschil eerder af dan toe.

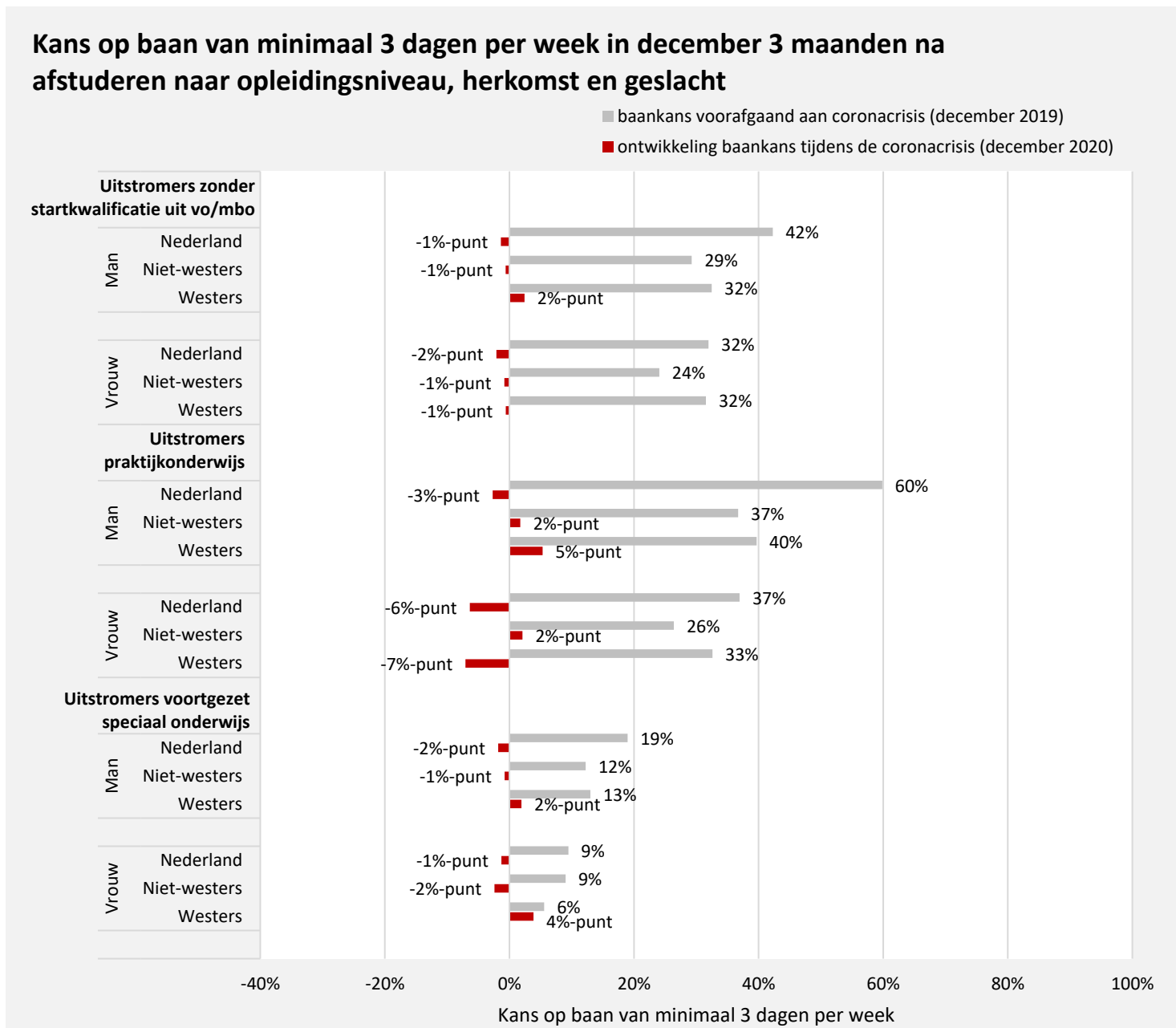
Figuur 6 Vrouwen met een hbo- of wo-opleiding zien hun baankansen tijdens de coronapandemie toenemen

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)
 * De baankansen zijn gecorrigeerd voor overige persoons- en studiekekenmerken van uitstromers uit het onderwijs die verschillen in baankansen naar herkomstgroep en geslacht kunnen veroorzaken.

Bij jongeren zonder startkwalificatie is het beeld vergelijkbaar: de baankansen van met name jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond liggen structureel lager dan de baankansen van jongeren zonder migratieachtergrond (Figuur 7). Tegelijkertijd nemen de baankansen van jongeren met een Nederlandse achtergrond gemiddeld evenveel of meer af dan de baankansen van jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond, waardoor het verschil in baankansen tijdens de coronapandemie niet groter is geworden.

Figuur 7 Baankansen van jongeren zonder startkwalificatie met een Nederlandse achtergrond dalen gemiddeld harder dan baankansen van jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

* De baankansen zijn gecorrigeerd voor overige persoons- en studiekekenmerken van uitstromers uit het onderwijs die verschillen in baankansen naar herkomstgroep en geslacht kunnen veroorzaken.

Gezondheidsproblemen

Tabel 3 presenteert het aandeel jongeren met gezondheidsproblemen per opleidingsniveau. Dat betreft jongeren bij wie op basis van administratieve data over zorggebruik en -kosten kan worden vastgesteld dat er sprake is van een (langdurig) gezondheidsprobleem (zie Bijlage A voor een toelichting). Er is onderscheid gemaakt tussen jongeren met lichamelijke gezondheidsproblemen en jongeren met psychische gezondheidsproblemen. Voor jongeren die bij uitstroom uit het onderwijs maximaal 20 jaar oud zijn, is de groep jongeren met een psychische gezondheidsbeperking breder, namelijk inclusief alle jongeren die jeugdhulp vanuit de gemeente ontvangen voor psychische problemen, gedragsproblemen, psychosociale problemen of opvoedproblemen van de ouders. Jongeren die bij uitstroom maximaal 20 jaar oud zijn vallen voornamelijk onder de groep jongeren zonder startkwalificatie.

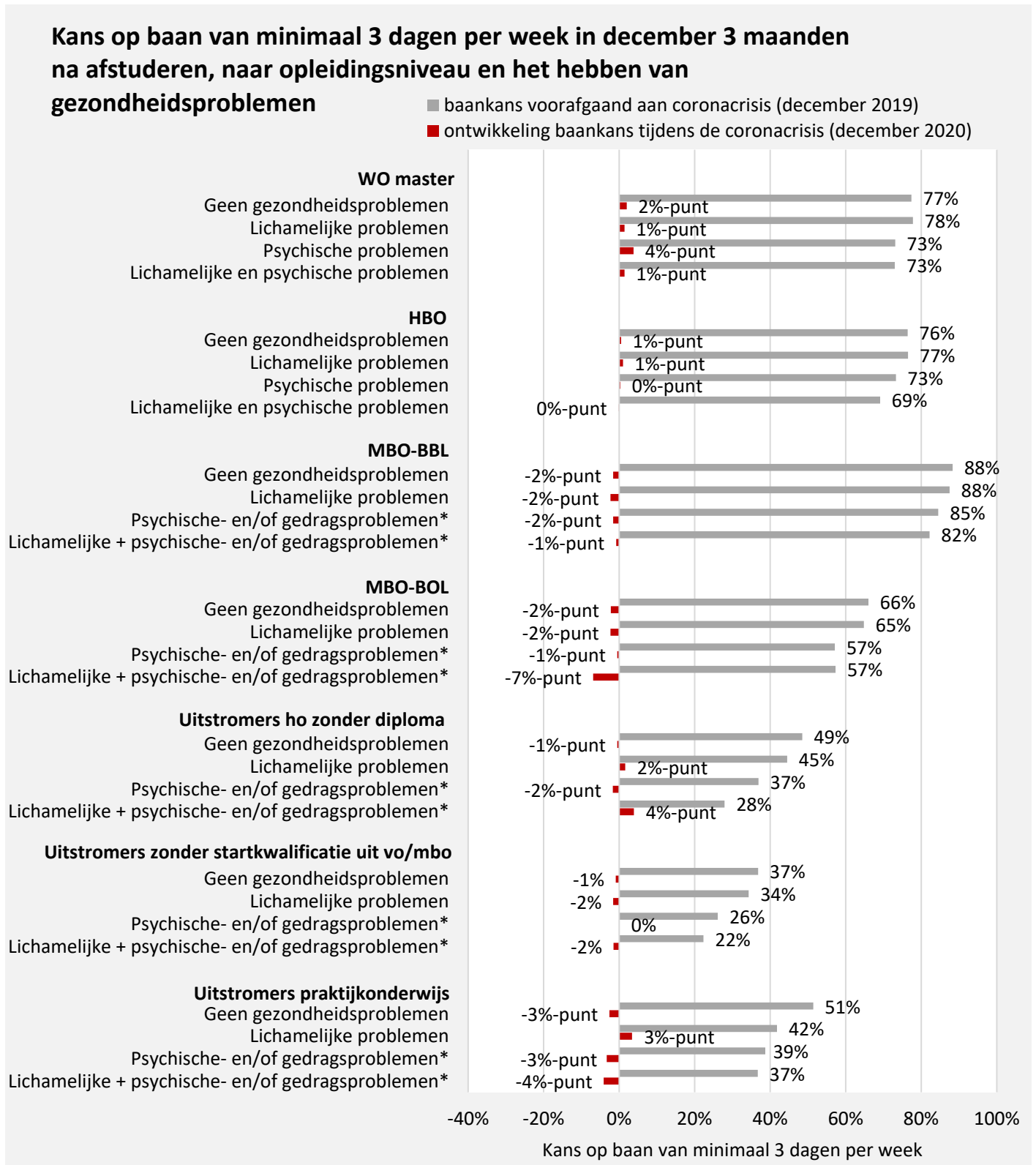
Tabel 3 Verdeling uitstroom uit onderwijs naar opleidingsniveau en gezondheidsproblemen

Opleidingsniveau	Aantal jongeren (cohort 2019-2020)	Aandeel jongeren met een gezondheidsprobleem			
		Geen gezondheidsproblemen	Lichamelijk	Psychisch en/of gedrag	Lichamelijk en psychisch en/of gedrag
WO master	26.799	82%	12%	5%	2%
HBO	46.653	80%	13%	5%	2%
MBO BBL	25.324	77%	16%	4%	2%
MBO BOL	62.848	76%	16%	5%	3%
Uitvallers ho zonder diploma	15.204	78%	11%	8%	3%
Uitstromers zonder startkwalificatie uit vo/mbo	29.478	67%	14%	13%	6%
Uitstromers praktijkonderwijs	2.215	59%	13%	18%	10%
Totaal	208.521	77%	14%	6%	3%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

De baankansen van jongeren met een gezondheidsbeperking liggen in het algemeen lager dan de baankansen van jongeren zonder gezondheidsbeperking en hetzelfde opleidingsniveau (Figuur 8, grijze balk). Dat geldt vooral voor jongeren met psychische gezondheidsproblemen of jongeren met zowel lichamelijke als psychische gezondheidsproblemen. Daarnaast zijn de verschillen bij hoger opgeleiden en mbo-bbl-afgestudeerden kleiner dan bij mbo-bol-afgestudeerden, uitvallers uit het hoger onderwijs en uitstromers zonder startkwalificatie.

Figuur 8 Jongeren met een gezondheidsbeperking hebben gemiddeld lagere baankansen dan jongeren zonder gezondheidsbeperking

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

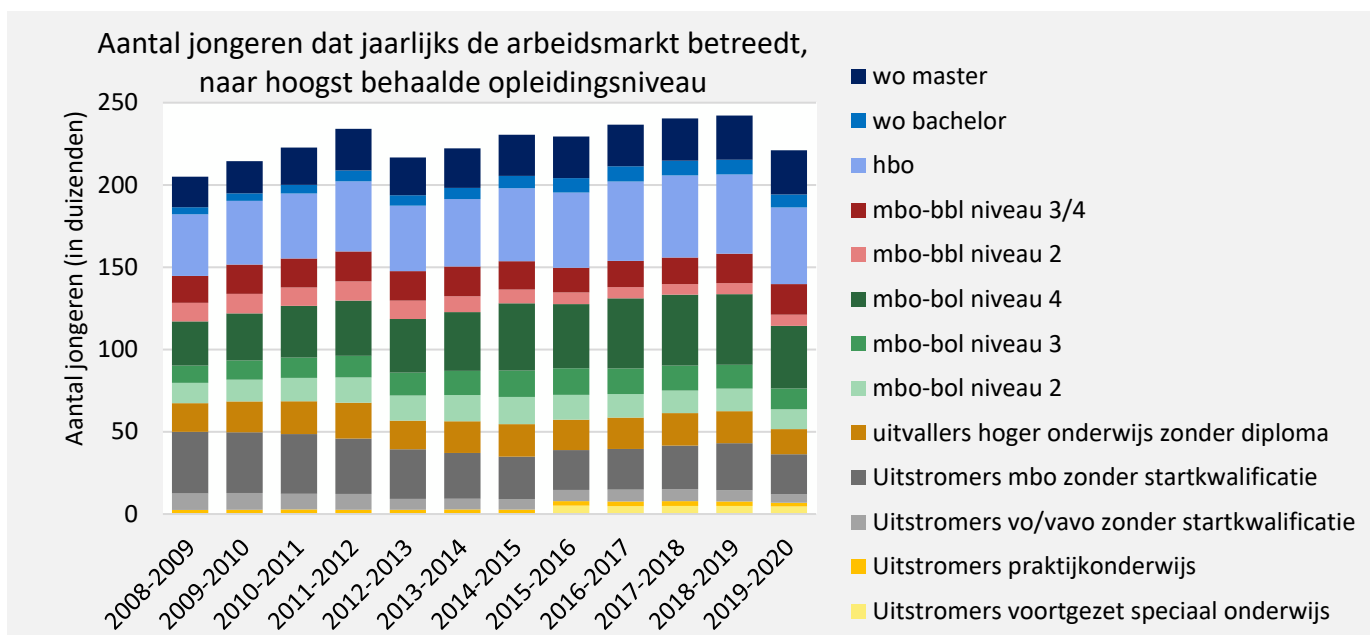
* De baankansen zijn gecorrigeerd voor overige persoons- en studiekenmerken van uitstromers uit het onderwijs die verschillen in baankansen tussen jongeren met en zonder gezondheidsproblemen kunnen veroorzaken.

Tijdens de coronapandemie ontwikkelen de baankansen van jongeren met een lichamelijk gezondheidsprobleem zich volgens eenzelfde trend als de baankansen van jongeren zonder gezondheidsproblemen (rode balk in Figuur 8). Bij jongeren met psychische gezondheidsproblemen of een combinatie van psychische en lichamelijke gezondheidsproblemen is het beeld meer diffuus. Vooral mbo-bol-opgeleide jongeren met een combinatie van psychische en lichamelijke gezondheidsproblemen lijken hard getroffen te zijn en zien hun baankansen dalen met 7 procentpunt tot respectievelijk 50 procent, een verschil van 14 procentpunt ten opzichte van mbo-bol-opgeleide jongeren zonder gezondheidsproblemen. Ook bij uitstromers zonder startkwalificatie uit vo/mbo en uitstromers uit praktijkonderwijs is het relatief grote verschil in baankansen tussen jongeren zonder gezondheidsproblemen en jongeren met zowel lichamelijke als psychische gezondheidsproblemen (licht) gestegen. Merk op dat gedrags-, psychosociale of opvoedproblemen van ouders ook zijn geschaard onder psychische gezondheidsproblemen.

Uitstromers onderwijs

Figuur 9 laat zien dat het aantal uitstromers uit het onderwijs de afgelopen jaren gestaag toeneemt, maar in 2020 tijdens de pandemie (cohort 2019-2020) is afgenomen. De daling lijkt vooral zichtbaar onder jongeren met maximaal een mbo-bol-opleiding, uitvallers uit het hoger onderwijs zonder diploma en jongeren zonder startkwalificatie. De uitstroom van andere groepen is nagenoeg gelijk aan die in eerdere jaren.

Figuur 9 Tijdens de coronapandemie daalt de uitstroom uit het onderwijs

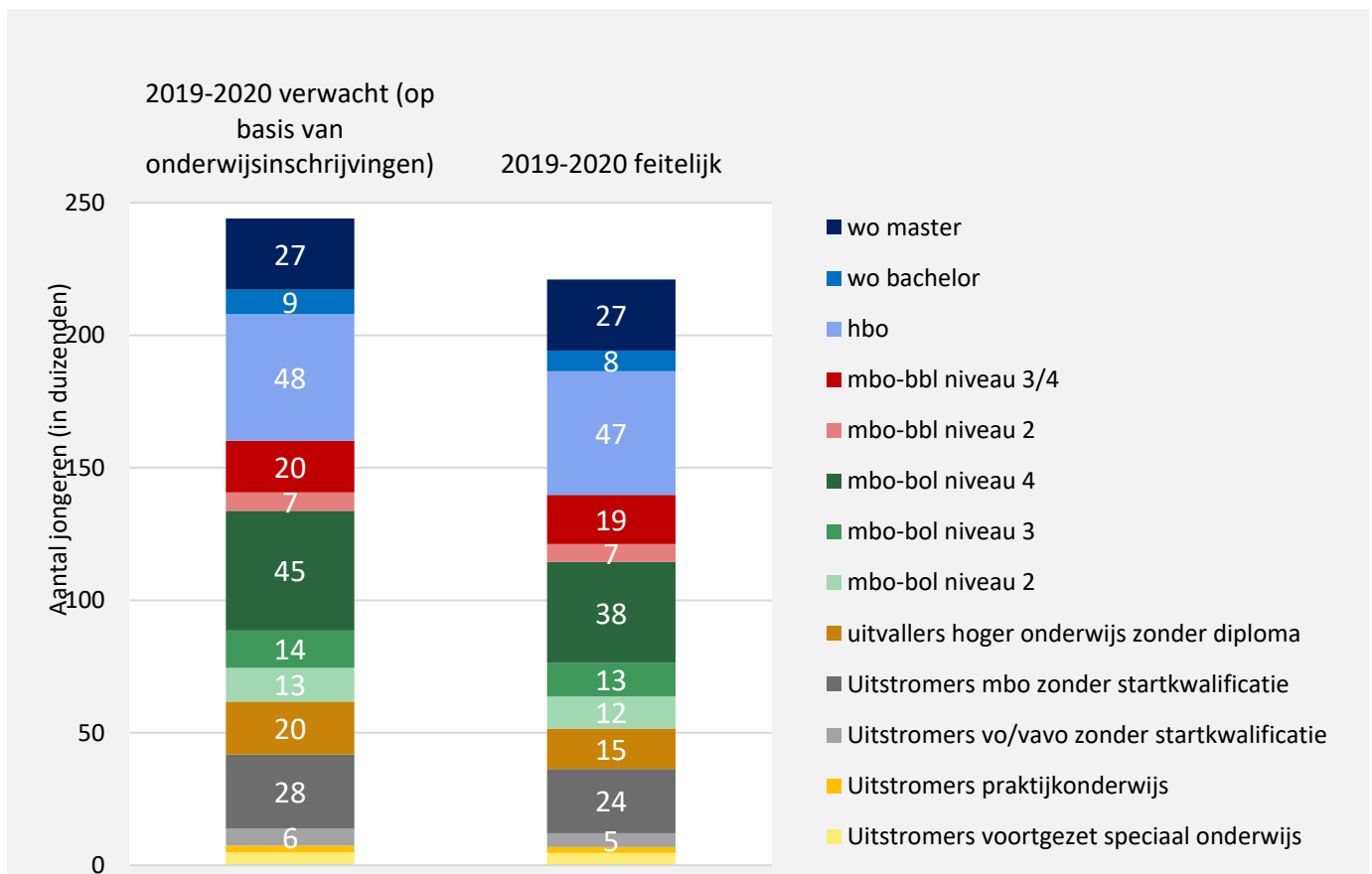
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

* De definitie van het aantal uitstromers zonder startkwalificatie is gewijzigd per 2012-2013, waardoor kleine verschillen ontstaan. De data over uitstromers uit het voortgezet speciaal onderwijs zijn bekend vanaf 2015-2016.

Figuur 10 zet het feitelijk aantal uitstromers in 2019-2020 af tegen het verwachte aantal uitstromers (zonder coronapandemie) in 2019-2020. Het verwachte aantal uitstromers zonder coronapandemie is gebaseerd op de onderwijsinschrijvingen in 2019-2020 en de uitstroomkansen in de meer reguliere jaren 2017-2018 en 2018-2019 (zie bijlage A voor een toelichting).

Uit deze analyse komt naar voren dat tijdens de pandemie in totaal ongeveer 23 duizend minder jongeren de arbeidsmarkt op stroomden dan verwacht, namelijk 221 duizend jongeren in plaats van 244 duizend jongeren. Dat is ongeveer 10 procent van het aantal jongeren dat in normale tijden de arbeidsmarkt betreedt. Er is vooral minder uitstroom van jongeren met een mbo-bol-opleiding (-9 duizend), van uitstromers uit het hoger onderwijs zonder diploma (-5 duizend) en van jongeren zonder startkwalificatie (-5 duizend). Deze groepen jongeren zagen hun baankansen tijdens de eerste lockdown relatief sterk dalen (Zwetsloot et al., 2020) en lijken ook bij aanvang van de tweede lockdown in december 2020 relatief hard te zijn getroffen (Figuur 2 en Figuur 3).

Figuur 10 23 duizend jongeren stellen de arbeidsmarktintrede uit

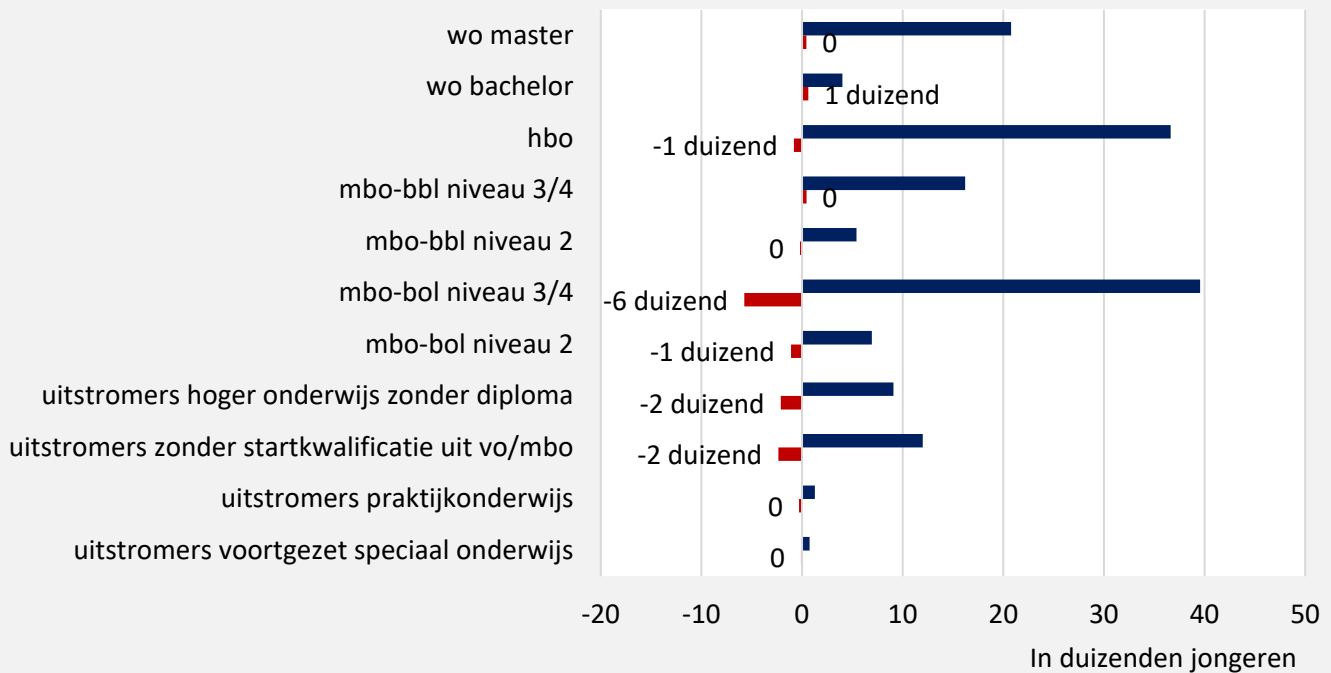
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Rekening houdend met het feit dat meer jongeren in het onderwijs zijn gebleven is de afname van het *aantal* recent afgestudeerde jongeren met een baan relatief fors, in tegenstelling tot het *aandeel* jongeren met een baan (zie baankansen in Figuur 1). Dat blijkt uit Figuur 11, waarin de baankansen van jongeren vlak voor en tijdens de coronapandemie zijn vermenigvuldigd met het aantal jongeren dat het onderwijs verlaat. Dat geldt dan natuurlijk met name voor groepen jongeren met relatief lage baankansen, waaronder mbo-bol-jongeren en jongeren zonder startkwalificatie. In die zin is de ongelijkheid tussen opleidingsniveau in het *aantal* jongeren met een baan verder toegenomen.

Figuur 11 Doordat vooral mbo-bol-jongeren en jongeren zonder startkwalificatie langer in het onderwijs blijven, neemt het aantal nieuwe banen van jongeren met deze opleidingsniveaus naar verhouding relatief veel af

Aantal* banen van uitstromers uit het onderwijs 3 maanden na uitstroom, voor en tijdens de coronapandemie

- aantal banen 3 maanden na uitstroom voorafgaand aan de coronapandemie (december 2019)
- verandering aantal banen tijdens coronapandemie

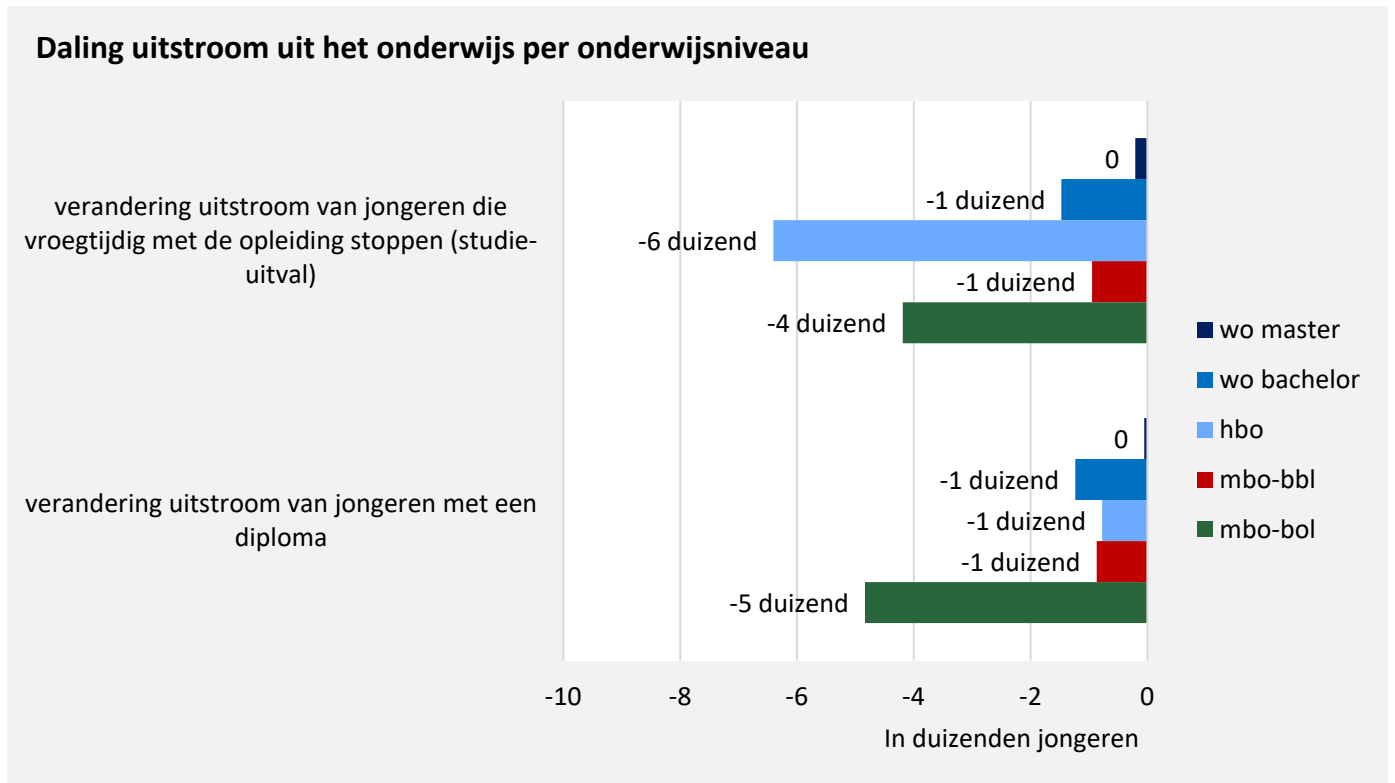
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)
 * Het aantal banen is berekend door de baankansen uit Figuur 3 (gecorrigeerd voor persoons- en studiekeurmerken) te vermenigvuldigen met het aantal jongeren dat het onderwijs heeft verlaten in respectievelijk 2018-2019 en 2019-2020.

Oorzaken minder uitstroom

De daling in de uitstroom van 23 duizend jongeren ontstaat zowel door minder studie-uitval (jongeren die vroegtijdig met hun studie stoppen en/of geen startkwalificatie hebben) als doordat minder jongeren met een diploma de arbeidsmarkt opkomen.

Figuur 12 laat zien dat de daling in de studie-uitval vooral ontstaat door minder studie-uitval vanuit het hbo en de mbo-bol-opleidingen. Ook in de wo bachelor- en mbo-bbl-opleidingen stoppen jongeren minder vaak vroegtijdig met hun studie. Daarnaast is ook de uitval vanuit het voortgezet onderwijs met ruim duizend jongeren afgenomen (niet in figuur weergegeven), waardoor de totale studie-uitval afneemt met ruim 15 duizend jongeren. Naast minder studie-uitval ligt het aantal jongeren met een diploma dat de arbeidsmarkt opkomt ruim 7,5 duizend lager dan verwacht. Dat komt enerzijds omdat jongeren tijdens de coronapandemie gemiddeld langer doen over het behalen van hun diploma (waardoor het aantal gediplomeerde jongeren afneemt), anderzijds omdat jongeren na het behalen van hun diploma tijdens de pandemie vaker doorstuden (Tabel 4).

Figuur 12 Daling in uitstroom uit het onderwijs ontstaat vooral door minder studie-uitval dan verwacht

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Tabel 4 Gediplomeerden en doorstudeerders in 2019-2020, feitelijk ten opzichte van verwacht

Opleidingsniveau	Diploma's		Doorstudeerders	
	aantal gediplomeerden in 2019-2020	verandering t.o.v. verwacht	Aandeel doorstudeerders (als % van gediplomeerden) in 2019-2020	verandering t.o.v. verwacht (procentpunt)
wo master	27.650	0	5%	0%-punt
wo bachelor	28.940	-400	81%	+4%-punt
hbo	52.705	+400	15%	+2%-punt
mbo-bbl	31.160	-1.300	26%	0%-punt
mbo-bol	94.002	-4.200	51%	+3%-punt

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Minder studie-uitval kan ontstaan doordat jongeren vanwege de onzekere situatie op de arbeidsmarkt besluiten om langer in het onderwijs te blijven en toch hun diploma te behalen. Ook kan meespelen dat onderwijsinstellingen tijdens het afgelopen jaar waarin relatief weinig fysiek onderwijs is verzorgd minder streng zijn geweest wanneer jongeren onvoldoende studiepunten hebben behaald om door te kunnen stromen naar het volgende jaar. De toekomst moet uitwijzen of deze jongeren erin slagen om een diploma te behalen, of dat zij volgend jaar mogelijk alsnog voortijdig met hun studie stoppen en de arbeidsmarkt opgaan.

Langer doen over het behalen van het diploma als gevolg van de coronapandemie kan ontstaan wanneer bijvoorbeeld vereiste stages of leerwerkbanen niet door konden gaan of vanwege de

bepkeringen van het online onderwijs. Doorstuderen en het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden in een ongunstige arbeidsmarkt kan het gevolg zijn van een afweging tussen de kosten en baten van een jaar extra onderwijs en het verwachte inkomen. In een arbeidsmarkt die nog een tijdje ongunstig blijft, dient een extra diploma ook als signaal voor kwaliteit.

In de top 20 hbo- en mbo-opleidingen met de grootste toename aan doorstudeerders staan veel opleidingen in ‘coronagevoelige’ sectoren, waaronder de relatief grote opleidingen luchtvaart, schoonheidsverzorging en hbo-hotelschool (Tabel 5). Dat is niet verrassend, aangezien met name binnen deze sectoren sprake is van een onzekere arbeidsmarktsituatie. Tegelijkertijd neemt het aandeel doorstudeerders ook toe bij opleidingen met een relatief goede baankans (o.a. procestechniek, laboratoriumtechniek), al zijn dat relatief kleine opleidingen.

Tabel 5 Top 20 hbo- en mbo-opleidingen met de grootste toename aan doorstudeerders

Opleidingsniveau	Richting	Toename doorstudeerders (procentpunt)	In aantal jongeren
MBO 3 BOL	Procestechniek	15%	23
MBO 3 BOL	Laboratoriumtechniek	11%	15
MBO 4 BOL	Luchtvaart	11%	169
MBO 3 BOL	Toerisme	10%	54
MBO 4 BOL	Haarverzorging	9%	19
MBO 4 BOL	Evenemententechniek	9%	26
MBO 4 BOL	Werktuigbouwkunde	8%	21
MBO 4 BOL	Detailhandel en groothandel	8%	58
HBO	Hotelschool	7%	80
MBO 3 BOL	Particuliere veiligheid	7%	13
MBO 4 BOL	Ruimtelijke vormgeving	7%	47
MBO 3 BOL	Haarverzorging	7%	48
MBO 4 BOL	Schoonheidsverzorging	6%	50
MBO 4 BOL	Logistiek	6%	12
MBO 4 BOL	Dier	6%	80
MBO 4 BBL	Administratieve dienstverlening	6%	12
MBO 4 BOL	Mediavormgeving	6%	165
MBO 4 BOL	Facilitaire dienstverlening	6%	31
MBO 4 BOL	Mediatechniek	6%	58
MBO 3 BOL	Mobiliteitstechniek	5%	16

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Jongeren die een nieuwe opleiding starten doen dat vrijwel allemaal op een hoger niveau (Tabel 6). Een deel van de jongeren die doorstuderen na het behalen van een diploma in een coronagevoelige sector doet een opleiding in een enigszins andere richting (o.a. hbo-hotelschool), maar ook wordt er vaak in dezelfde richting doorgestudeerd (o.a. mbo-3 bol toerisme), zie Tabel 7. Dat kan te maken hebben met de mogelijkheid om wel of niet door te leren in dezelfde opleidingsrichting bij het doorleren op een hoger niveau.

Tabel 6 Niveau nieuwe opleiding van doorstudeerders

Opleidingsniveau diploma (onder) en niveau doorstudeeropleiding (rechts)	MBO 2	MBO 3	MBO 4	HBO bachelor	WO bachelor	HBO master	WO master	Totaal
MBO 2	3%	66%	30%	0%	0%	0%	0%	100%
MBO 3	1%	5%	92%	1%	0%	0%	0%	100%
MBO 4	0%	1%	3%	95%	0%	0%	0%	100%
HBO	0%	0%	1%	14%	60%	10%	14%	100%
WO bachelor	0%	0%	0%	1%	8%	0%	91%	100%
WO master	0%	0%	0%	4%	7%	0%	89%	100%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Tabel 7 Richting nieuwe opleiding van doorstudeerders voor vier opleidingen

Opleiding en top 5 vervolgopleiding	MBO 4 BOL Luchtvaart	MBO 3 BOL Toerisme	MBO 4 BOL Schoonheidsverzorging	HBO Hotelschool
1	HBO transport en logistiek (23%)	MBO 4 toerisme en recreatie (79%)	HBO therapie en revalidatie (21%)	WO bachelor business administration/HRM (58%)
2	HBO management, bedrijfs- en Personeelwetenschappen (18%)	MBO 4 transport en logistiek (4%)	HBO maatschappelijk werk (9%)	WO/HBO master business administration/ HRM (20%)
3	HBO horeca, vrije tijd en facilitair (15%)	MBO 4 pedagogisch werk (4%)	HBO verpleeg- en verloskunde (8%)	HBO bachelor horeca, vrije tijd en faciliteitsmanagement (6%)
4	HBO maatschappelijk werk (10%)	MBO 4 secretariële en algemene dienstverlening (3%)	HBO communicatie en journalistiek (7%)	
5	HBO lerarenopleiding (4%)		HBO lerarenopleidingen (5%)	

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2021)

Literatuur

Meng, C., van Broekhoven, K., Sijbers, E., & Huijgen, T. (2016). Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2015. ROA. ROA Reports Nr. 002 <https://doi.org/10.26481/uma-rep.2016002>.

Van den Berg, E., Bisschop, P., Ter Weel, B., & Zwetsloot, J. (2020). Verschillen in arbeidsparticipatie van mbo'ers circa een jaar na afstuderen, SEO-rapport 2020-73, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Zwetsloot, J., ter Weel, B., Bisschop, P., van der Ven, K. & van Rooijen, M. (2020). De impact van de coronacrisis op de overgang onderwijs arbeidsmarkt. Achtergronddocument bij monitor 1.

Bijlage A Onderzoeksverantwoording

Databronnen

Voor de analyse van de baankansen en de uitstroom uit het onderwijs is gebruikgemaakt van administratieve data afkomstig uit de Microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De Microdata bestaan uit verschillende gegevens die – nadat ze zijn geanonimiseerd – op persoonsniveau te koppelen zijn. In de analyse is gebruikgemaakt van onderwijsdata afkomstig van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), inkomensdata (lonen en uitkeringen) afkomstig van het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Belastingdienst, persoonskenmerken uit de Basisregistratie Personen (BRP) en informatie over zorggebruik vanuit onder andere Vektis en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie betreft alle jongeren tussen de 16 en 30 jaar die in een bepaald jaar staan ingeschreven in het bekostigd onderwijs en al dan niet het bekostigd onderwijs hebben verlaten.

Uitstromers uit het onderwijs zijn jongeren die op 1 oktober van een studiejaar staan ingeschreven aan een voltijdsopleiding in het bekostigd onderwijs en op 1 oktober het jaar daaropvolgend (uitstroomjaar) niet meer staan ingeschreven in het bekostigd onderwijs. Jongeren die op 1 oktober van het uitstroomjaar Nederland hebben verlaten worden niet meegenomen. Ook jongeren die na het behalen van hun havo- of vwo-diploma niet direct doorstromen naar een vervolgopleiding vallen buiten de onderzoekspopulatie. Uit ander onderzoek blijkt dat een groot deel van deze groep een tussenjaar neemt voorafgaand aan de instroom in een hbo- of wo-bachelor.⁴ Ook internationale studenten in het hoger onderwijs vallen buiten de onderzoekspopulatie. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat internationale studenten die na afstuderen Nederland verlaten zich niet (altijd) direct uitschrijven uit de Basisregistratie Personen (BRP), met als gevolg een overschatting van het aantal afgestudeerden zonder baan.⁵

Uitstromers uit het onderwijs zijn ingedeeld naar het hoogst behaalde opleidingsniveau op 1 oktober van het uitstroomjaar. Voor jongeren die in het studiejaar een diploma behalen betreft dat het opleidingsniveau van het behaalde diploma. Voor jongeren die in het studiejaar geen diploma behalen is het hoogst behaalde opleidingsniveau (met diploma) in eerdere jaren als uitgangspunt genomen. Zo worden jongeren die vanuit een mbo-niveau 4-opleiding zijn doorgestroomd naar het hbo en vervolgens hun hbo-opleiding niet afmaken ingedeeld als mbo niveau-4-afgestudeerden.

⁴ Zie o.a. <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/transities-in-het-onderwijs/studenten-met-een-tussenjaar-in-het-hbo-en-wo>

⁵ zie o.a. <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/wo/aansluiting-arbeidsmarkt-wo/wo-arbeidsmarkt-arbeidsmarktpositie-wo>

Baankansen

Definitie

De baankans is gedefinieerd als het hebben van een baan als werknemer voor minimaal drie dagen per week (24 uur bij een 40-urige werkweek). Indien iemand tegelijkertijd meerdere banen heeft is het aantal werkdagen bij elkaar opgeteld om te bepalen of iemand minstens drie dagen per week werk heeft. Het betreft alleen banen die officieel staan geregistreerd, er is binnen de CBS-bestanden geen informatie bekend over informele banen.

Personen die loon ontvangen maar feitelijk geen uren maken worden tot degenen met een baan gerekend. Dat zijn grotendeels werknemers voor wie de werkgever via de NOW-regeling een vergoeding van de loonkosten krijgt. De administratieve data bevatten verder (nog) geen informatie over werken als zelfstandige. Omdat traditioneel gezien slechts een klein deel van de jongeren als zelfstandige van start gaat en we ons baseren op een vergelijking tussen cohorten (zie onder) vormt dit een kleine beperking voor het onderzoek.

Het hebben van een baan van minimaal drie dagen per week is telkens gemeten over alle banen in een bepaalde kalendermaand. Oftewel, iemand heeft een baan van minimaal drie dagen per week wanneer hij of zij in een bepaalde maand gemiddeld minstens drie dagen per week werkt. De analyses richten zich hoofdzakelijk op de baankansen van schoolverlaters en afgestudeerden met een baan van minimaal drie dagen per week in december 2020 voor cohort 2018-2019 en cohort 2019-2020.

Analyse impact coronapandemie

Om de impact van de pandemie te meten vergelijkt dit onderzoek de baankansen van afgestudeerden en schoolverlaters tijdens de pandemie met de baankansen van (eerdere cohorten) afgestudeerden en schoolverlaters voorafgaand aan de pandemie.

Om de arbeidsmarktpositie van jongeren vanuit verschillende cohorten met elkaar te kunnen vergelijken zijn de baankansen van jongeren gecorrigeerd voor verschillen in samenstelling tussen cohorten. Dat betreft verschillen in de samenstelling naar opleidingsniveau, opleidingsrichting, geslacht, migratieachtergrond en een aantal overige studie- en persoonskenmerken (zie onderstaande tabel). Telkens is de samenstelling van cohort 2017-2018 als basis genomen. Specifiek is ten eerste door middel van logistische regressies per cohort (2016-2017 t/m 2019-2020) en per maand na uitstroom uit het onderwijs de (invloed van alle meegenomen kenmerken op de) baankans geschat. Vervolgens zijn de coëfficiënten uit dat model 'geplakt' op de samenstelling van het cohort 2017-2018, met als de resultaat de baankansen (voor allerlei groepen) van een bepaald cohort, gecorrigeerd voor samenstellingsverschillen.

Baankansen voor groepen binnen opleidingsniveaus

Bij de uitsplitsing van baankansen naar groepen binnen opleidingsniveaus, bijvoorbeeld de baankansen van verschillende mbo-opleidingsrichtingen, is rekening gehouden met overige kenmerken van afgestudeerden en schoolverlaters die verschillen in baankansen tussen groepen kunnen veroorzaken. De kenmerken waarmee rekening is gehouden staan in onderstaande tabel.

Kenmerk	Beschrijving
Opleidingsniveau en leerweg	Betreft het hoogst behaalde opleidingsniveau op 1 oktober van het uitstroomjaar. Binnen het mbo zijn jongeren met een beroepsopleidende leerweg (bol) en jongeren met een beroepsbegeleidende (bbl) leerweg en verschillende groepen ingedeeld. Jongeren in een bol-opleiding volgen voltijd dagonderwijs en lopen meerdere stages. Jongeren in een bbl-opleiding werken 3 à 4 dagen per week en gaan 1 à 2 dagen per week naar school.
Geslacht en herkomstgroep	<p>Onderscheid wordt gemaakt tussen jongeren met een Nederlandse, westerse en niet-westerse achtergrond, apart voor mannen en voor vrouwen. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond met een Marokkaanse, Turkse, Antilliaanse en Surinaamse achtergrond.</p> <p>De indeling naar een westerse of niet-westerse achtergrond wordt gebaseerd op het geboorteland van de ouders. Als de moeder niet in Nederland is geboren is de indeling gebaseerd op het geboorteland van de moeder. Als de moeder wel in Nederland is geboren is de indeling gebaseerd op het geboorteland van de vader. Als beide ouders in Nederland zijn geboren hebben jongeren een Nederlandse achtergrond, ongeacht waar de jongere zelf is geboren.</p>
Opleidingsrichting mbo	De opleidingsrichting binnen het mbo betreft de indeling naar zogenoemde subgroepen. Zie https://www.s-bb.nl/onderwijs/kwalificeren-en-examineren/overzichten-rondom-kwalificeren-en-examineren/crebo voor de crebo-koppeltabel, waarbij staat aangegeven welke mbo-studies (crebo-nummers) onder welke subgroepen vallen.
Opleidingsrichting hbo/wo	De opleidingsrichting binnen het hbo en wo betreft de indeling naar zogenoemde ONR 2019 groepen. Zie https://ideas.repec.org/p/unm/umartrot/2019001.html , waarbij staat aangegeven welke hbo- en wo-studies (croho-nummers) onder welke ONR 2019 groepen vallen.
Onderwijssoort jongeren zonder startkwalificatie	De onderwijssoort voor jongeren zonder startkwalificatie betreft het onderwijsniveau en de opleiding waar jongeren op 1 oktober in het jaar voorafgaand aan het uitstroomjaar staan ingeschreven.
Diploma uitstroomjaar	Indicator of iemand zijn of haar laatst genoten opleiding heeft afgerond en een diploma heeft behaald
Vooropleiding	Hoogst genoten vooropleiding per 1 oktober in het jaar voorafgaand aan het uitstroomjaar
Thuisituatie	Betreft de thuisituatie bij uitstroom uit het onderwijs. Er wordt onderscheid gemaakt tussen thuiswonende jongeren, uitwonende jongeren en jongeren samenwonend met een partner en/of kinderen.
Arbeidsmarktstatus ouders	Betreft de belangrijkste inkomstenbron van ouders van afgestudeerden en schoolverlaters in het jaar van uitstroom uit het onderwijs. Er wordt onderscheid gemaakt tussen inkomen uit werk, inkomen uit een uitkering, inkomen uit vermogen of onbekend (ongeveer 2 procent).
Opleidingsniveau ouders	Betreft het opleidingsniveau van de ouders van schoolverlaters en afgestudeerden. De ouder met het hoogst behaalde opleidingsniveau is daarvoor doorslaggevend. Onderscheid bestaat er tussen laag, midden, hoog en onbekend. Het opleidingsniveau van ouders is bekend voor ongeveer 70 procent van alle afgestudeerden en schoolverlaters.
Gezondheidssituatie	Categorische variabele die onderscheid maakt tussen jongeren zonder gezondheidsproblemen, jongeren met een lichamelijk gezondheidsprobleem, jongeren met een psychische gezondheidsprobleem en jongeren met zowel lichamelijke als psychische gezondheidsproblemen. Zie onder voor een toelichting op het identificeren van gezondheidsproblemen.

Leeftijd	Leeftijd op 1 oktober van het uitstroomjaar.
Arbeidsmarktregio	Arbeidsmarktregio op het moment van het meten van de arbeidsmarktsituatie. Onderscheid is gemaakt in 35 regio's, zie https://www.regioatlas.nl/indelingen/indelingen_indeling/t/arbeidsmarktregio_s

Identificeren jongeren met gezondheidsproblemen

Jongeren met een psychisch gezondheidsprobleem zijn gedefinieerd als jongeren die twee jaar op rij GGZ-kosten maken (vergoed via de basisverzekering), en/of twee jaar op rij medicijnen gebruiken voor een psychische aandoening en/of jongeren die een indicatie hebben gekregen voor de Wet Langdurige Zorg (WLZ) op basis van de grondslag psychiatrische aandoening. Een groot deel van de kosten van GGZ-zorg aan jongeren tot 18 jaar wordt vanaf 2015 niet meer vergoed via de basisverzekering. Deze groep jongeren ontvangt Jeugdhulp vanuit de gemeente. De groep jongeren die Jeugdhulp ontvangt is echter breder dan alleen de groep met psychische gezondheidsproblemen. Jeugdhulp biedt ondersteuning aan jeugdigen en hun ouders wanneer sprake is van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking, alsmede opvoedingsproblemen (artikel 1.1 van Jeugdwet).

In principe stopt de Jeugdhulp wanneer iemand 18 jaar wordt. Soms is sprake van verlengde Jeugdhulp voor jongeren tot 23 jaar. Aangezien voor het vaststellen van gezondheidsproblemen informatie wordt gebruikt over de twee jaren voorafgaand aan het jaar dat jongeren onderwijs hebben verlaten, is voor iedereen die maximaal 20 jaar oud is bij uitstroom uit het onderwijs bekend of er sprake is geweest van Jeugdhulp. De groep jongeren met Jeugdhulp is tot de groep jongeren met een psychische gezondheidsproblemen gerekend, omdat het in de data niet mogelijk is om de verschillende typen Jeugdhulp te splitsen.

Jongeren met een lichamelijk gezondheidsprobleem zijn gedefinieerd als jongeren die twee jaar op rij bovengemiddeld hoge (niet-GGZ) zorgkosten maken (bovenste deciel), en/of twee jaar op rij medicijnen gebruiken voor een chronische aandoening en/of jongeren die een indicatie hebben gekregen voor de Wet Langdurige Zorg (WLZ) op basis van de grondslag somatische, lichamelijke of zintuiglijke aandoening.

Uitstromers onderwijs

De analyse naar de impact van de coronapandemie op de mate waarin jongeren uit studiejaar 2019-2020 langer in het onderwijs blijven bestaat uit twee stappen. Ten eerste betreft dat het berekenen van de kans op uitstroom uit het onderwijs in 'reguliere' jaren. Daarvoor is gebruik gemaakt van de uitstroomkansen die uit de studie jaren 2017-2018 en 2018-2019 zijn gehanteerd. Voor alle jongeren in een mbo-, hbo- of wo-opleiding die in een bepaald jaar van hun opleiding zitten is de kans berekend op uitstroom met diploma, uitstroom zonder diploma, doorstuderen met diploma en doorstuderen zonder diploma. Qua opleidingen is voor jongeren in het hoger onderwijs onderscheid gemaakt tussen de zogeheten ONR-2019-groepen, voor het mbo betreft dat de indeling naar zogenoemde subgroepen. Zie ook de tabel hierboven. Uit de berekening volgt bijvoorbeeld de kans op uitstroom met een diploma van jongeren in een mbo-4 bol-opleiding Luchtvaartdienstverlening die in het derde jaar van hun studie zitten. Eenzelfde berekening is gemaakt voor jongeren in het voortgezet onderwijs (inclusief vavo), praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. Ook daar zijn de uitstroomkansen apart voorspeld per

onderwijsniveau en leerjaar (voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs) of leeftijd van de leerling (voortgezet speciaal onderwijs).

Ten tweede is met behulp van deze berekende kansen en de onderwijsinschrijvingen in studiejaar 2019-2020 (peildatum 1 oktober 2019) bepaald wat de verwachte uitstroom uit het onderwijs zou zijn geweest vanuit studiejaar 2019-2020, in een situatie zonder de coronapandemie. Dit is zowel per opleidingsniveau als afzonderlijke opleiding in beeld gebracht. Door deze verwachte uitstroom te vergelijken met de feitelijke uitstroom kan worden bepaald in hoeverre de coronapandemie ervoor heeft gezorgd dat jongeren langer in het onderwijs blijven. Om meer zicht te krijgen op de oorzaken daarachter is onder andere gekeken naar het verschil tussen de verwachte en feitelijke aantallen als het gaat om het aantal behaalde diploma's ('studievertraging'), het aandeel jongeren dat na het behalen van het diploma doorstudeert en de uitstroom van jongeren zonder diploma (studie-uitval).